

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av arbetet med att främja
ett positivt skolklimat vid Vasaskolan i
Kalmar kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Vasaskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska arbetet med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel, med fokus på årskurserna 4–6. Detta omfattar hur rektorn arbetar strategiskt för att främja ett positivt skolklimat och hur lärare och annan skolpersonal arbetar med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vasaskolan i följande utsträckning:

Rektorns strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Rektorn arbetar i hög utsträckning för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Vasaskolan.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Rektors strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas hur rektorn arbetar för att det ska finnas ett gemensamt arbete på skolövergripande nivå för att främja ett positivt skolklimat. Detta inkluderar även hur rektorn arbetar och tar ansvar för att lärare och annan personal på skolan utvecklar och förhåller sig till de gemensamma förhållningssätten.

Området inbegriper även att lärare och annan personal ska få vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt så att de kan omsätta dessa och verka för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn arbetar i hög utsträckning strategiskt för att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare, annan personal och elever, observationer samt inkommen dokumentation.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn arbetar systematiskt, långsiktigt och målmedvetet med att främja ett positivt skolklimat där hela skolan involveras. Rektorn är aktiv och drivande i det strategiska arbetet och har de senaste åren haft fokus på att utveckla det relationella ledarskapet kopplat till både raster och lektionssituationer. Rektorn är tydlig i sina förväntningar på att alla ska bemötas med respekt och att all personal har ansvar för alla elever. Detta tar sig bland annat uttryck i att hen precis genomfört en förändring så att lärarna som är rastvärdar ska ge stöd och hjälp åt alla elever, till skillnad mot tidigare då lärarna mer var knutna till sin årskurs alternativt klass. Bemötandefrågor diskuteras kontinuerligt och det relationella förhållningssättet avspeglas i såväl ordnings- och trivselreglerna, vilka tagits fram tillsammans med elever på klass- och elevråd, som i de samtal som förs inom personalen och mellan personal och elever. Arbetsglädje, trygghet och studiero ska prägla skolan och ledord är *Trygghet och hälsa ger kunskap*. Rektorn har även skapat en organisation där kuratorn och skolans trygghetsgrupp har i uppdrag att arbeta med frågor kring skolklimatet genom att arbeta både främjande, förebyggande och

åtgärdande. Till exempel planerar de för återkommande vänskapsveckor, och kuratorn har tagit fram en struktur för ett regelbundet arbete med värdegrund, känsloreglering och sociala färdigheter utifrån olika teman i varje årskurs. Kuratorn leder även arbetet med kartläggning i form av en relationspyramid för att säkerställa att elever har en tillitsfull relation till minst en vuxen på skolan, och det finns en strategi för arbetet som följer på kartläggningen. Rektorn har vidare skapat en organisation som möjliggör hög och aktiv vuxennärvaro på raster och i matsal. Lärarna och fritidspedagoger har schemalagd tid ute på raster och de äter pedagogisk lunch tillsammans med eleverna. Rektorn fångar också upp synpunkter från elever, exempelvis att elever önskar att ibland få vara inne på raster. Rektorn har därför initierat en diskussion med lärarna kring möjligheten att gå eleverna till mötes och skapa ett uppehållsrum för att främja deras delaktighet i skolmiljön. Rektorn arbetar härutöver för att främja en god samarbetskultur och vi-känsla mellan personal, vårdnadshavare och elever genom en tydlig organisation kring klass- och elevråd och regelbunden information och samtal med vårdnadshavare.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till. Det finns flera forum för att kontinuerligt diskutera och nå samsyn kring det gemensamma förhållningssättet. Diskussioner förs till exempel på morgonmöten och på arbetslagstid då personal träffas stadievis, ibland tillsammans med rektorn, samt på arbetsplatsträffarna där samtlig personal deltar två gånger per termin. Även på de årskursvisa klasskonferenserna på hösten förs samtal kring bland annat värdegrundsarbete, socialt samspel och det sociala klimatet i klasserna. Lärarna förbereder ett underlag inför klasskonferenserna och diskussionerna ger rektorn en god bild av värdegrundsarbetet på skolan, vilka utmaningar som finns och vilka insatser som behöver utvecklas eller omprövas för att öka möjligheten att skapa ett positivt skolklimat på hela skolan. På mellanstadiet finns härutöver en samordnare som regelbundet träffar samordnare för lågstadiet och fritids samt skolledningen. Frågor kring skolklimatet diskuteras vid dessa träffar, och tas tillbaka till de olika arbetslagen vilket främjar samsynen och samstämmigheten på skolan. Vidare följer rektorn upp hur de gemensamma förhållningssätten fungerar i praktiken och omprövar vid behov arbetssätten. Uppföljningen sker bland annat genom regelbundna medarbetarsamtal, genom att rektorn deltar i olika mötesforum med personal och elever samt genom flera olika elevenkäter, till exempel en så kallad temperaturmätning i september för att se vilka elever som av olika anledningar inte trivs.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat. Stöd och handledning ges av exempelvis centralt anställda utvecklingslärare till enskilda lärare som möter utmaningar i arbetet med att skapa trivsel och trygghet i och utanför klassrummet. Kuratorn och trygghetsgruppen utgör vidare en viktig stödfunktion för personalen genom att tillhandahålla olika typer av material, planera för uppföljningar, enkäter och aktiviteter samt stötta i elevärenden och kuratorn ger även stöd till personalen i arbetet med relationspyramiden. De senaste åren har fokus vad gäller stöd och kompetensutveckling legat på att utveckla ett relationellt förhållningssätt. Kompetensutvecklingsinsatser på detta område har genomförts bland annat på arbetsplatsmöten och studiedagar, och utvecklingslärare i kommunen, och även pedagogisk handledare från annan skola, har ansvarat för arbetet. Nyanställda och vikarier får även introduktion i form av tydlig vägledning om skolans förhållningssätt och ledord, för att de ska få förutsättningar att snabbt arbeta i linje med skolans värdegrund och rutiner.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas lärares och annan skolpersonals arbete med att eleverna ska trivas och vara trygga i skolmiljön, under hela skoldagen. Det innefattar hur lärare och personal arbetar relationsfrämjande och i sitt ledarskap agerar tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande. Området inkluderar även hur personalen arbetar för att eleverna ska involveras så att de ges möjlighet att utveckla sin förståelse för vad ett positivt skolklimat innebär. Härtill granskas om det sker ett arbete, med gemensamma arbetssätt och aktiviteter, som utvecklar skolklimatet.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärare och annan skolpersonal arbetar i hög utsträckning med att främja ett positivt skolklimat. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare, annan personal och elever, observationer av skolmiljön samt inkommen dokumentation.

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen. Personalen har fokus på att bygga goda relationer med eleverna genom ett positivt, öppet och varmt bemötande med tydliga ramar. Detta tar sig uttryck genom att personalen till exempel pratar med alla elever, nickar, ler och hejar samt försöker få in alla barn i ett sammanhang. Personalen är även hjälpsam och stöttar eleverna i att lösa problem. Personalen har dessutom en balans mellan att visa omtanke och att vara tydlig med vad som gäller, ställa krav och markera om någon elev inte följer trivselreglerna. Personalen agerar och bemöter eleverna huvudsakligen likvärdigt, även om elever säger att det finns lärare som är något strängare än andra. På skolgården ingriper personalen när något händer; de tröstar vid behov och markerar var gränserna går om det finns behov av det.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna involveras i att skapa ett positivt skolklimat. De gemensamma ordnings- och trivselreglerna är framtagna tillsammans med elever och är huvudsakligen skrivna i positiva termer, det vill säga att det står vad elever ska göra i stället för vad de inte ska göra. Elever uppmanas exempelvis att bemöta varandra på ett trevligt sätt, ta ett gemensamt ansvar så att ingen är ensam, att respektera varandras rätt till integritet och egna gränser och att använda ett språk som inte gör någon ledsen. Skojbråk och snöbollskastning är till exempel inte tillåtet vilket elever har förståelse för. Vidare tränas eleverna i att visa hänsyn, genom att till exempel regelbundet arbeta med sociala mål, vilket innebär att eleverna kan få i uppdrag att säga en snäll sak till en person under dagen eller bjuda in någon som är ensam till lek. Även genom skolans tydliga struktur med klass- och elevråd involveras eleverna i arbetet med att främja gemenskap och delaktighet. Elever förbereder frågor på klassråden som de lyfter på elevråd och de tar med sig frågor tillbaka till klassrådet. I elevrådet planeras bland annat gemensamma aktiviteter till vänskapsveckorna och just nu planeras även ett odlingsprojekt. Härutöver bedriver kuratorn ett hälsofrämjande arbete som påbörjas under lågstadiet och byggs på allteftersom eleverna blir äldre. Arbetet genomförs klassvis och handlar bland annat om känsloreglering och sociala färdigheter. I årskurs 4 pratar kuratorn exempelvis med eleverna om hur våld kan eskalera och även om gruppträck och "kompisskills". I årskurs 5 ligger fokus på samtal om känslor samt psykisk och fysisk hälsa för att öka elevernas förståelse för hur deras känslomässiga välbefinnande påverkar deras hälsa, och i årskurs 6 är fokus bland annat på sociala medier och gängkriminalitet.

Lärare och annan skolpersonal är väl förtrogna med skolans gemensamma förhållningssätt och arbetar medvetet utifrån dessa för att främja ett

positivt skolklimat och positiva relationer. Det relationella förhållningssättet genomsyrar såväl hela skoldagen som hela skolan och det finns ett genomtänkt samarbete mellan skola och fritidshemmet för att skapa gemenskap, trygghet och sammanhang. Vuxennärvaron på rasterna är hög och de vuxna är synliga på skolgård och i matsal. Det nya förhållningssättet att elever ska kunna prata med och be om hjälp av alla lärare på skolan oavsett stadie, har anammats av lärarna, även om elever fortfarande upplever att lågstadiets lärare främst ansvarar för sina egna klasser. Personalen fördelar sig så att de antingen har uppsikt över fotbollsplanerna, rör sig runt på skolgården eller anordnar rastaktiviteter. Genom elevrådet tipsar eleverna också varandra om rastlekar och i vissa elevers klassrum finns förslag på rastaktiviteter i en pärm. Klassvisa rastlekar genomförs med mentorn, i vissa klasser en gång i veckan, i andra vid behov samt för samtliga i början av läsåret. På skolan genomförs vidare flera olika aktiviteter i syfte att skapa ett positivt skolklimat och goda relationer mellan elever. Det finns exempelvis flera skolövergripande aktiviteter som ger eleverna möjlighet att mötas och lära känna varandra och som därigenom skapar trygghet. Utöver de återkommande vänskapsveckorna, då eleverna arbetar både klassvis och klassöverskridande med vänskapsrelaterade teman, anordnas bland annat en FN-dag, Alla hjärtans dag-aktivitet, idrottstävlingar samt jul- och påskaktiviteter för samtliga skolans elever. På skolan finns även en fadderverksamhet där mellanstadieelever är faddrar till lågstadiets elever. De äldre eleverna hjälper till exempel de yngre med läsning, genomför tipspromenad och bakar tillsammans.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

X Cecilia Halldén

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Sundman Marknäs

Föredragande
Signerat av: Cecilia Halldén

I handläggningen av ärendet har även Anna Johansson, utredare deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollag (2010:800)

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att i denna lag avses med

- **undervisning:** processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

- **utbildning:** verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Av 5 kap. 3 § 1 st. skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Enligt förarbetena till skollagen främjas trygghet, liksom studiero, av tillitsfulla relationer, samsyn bland personalen, ett systematiskt arbete och en hög delaktighet av eleverna. Det är viktigt att arbetet för trygghet sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt samt att det inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för

andra människors egenvärde samt jämställdhet (prop. 2021/22:160 s. 41 och 229).

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 2 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling.

Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, förståelse och medmänsklighet) framgår att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Dessutom ska eleven enligt grundskolans läroplan ((Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, god miljö för utveckling och lärande) möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling och även om personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet har skolan en viktig roll. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Verksamheten ska präglas av omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling.

Vidare framgår det av läroplanen (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs i 30 skolor runt om i landet med inriktning på årskurserna 4–6, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Vasaskolan i Kalmar kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen besökte Vasaskolan den 26 februari och genomförde en digital intervju med rektorn den 27 februari. Besöket genomfördes av utredarna Cecilia Halldén och Anna Johansson.

Vasaskolan är en kommunal F-6 skola i Kalmar kommun med 15 klasser varav 7 på mellanstadiet. På mellanstadiet går 165 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- 60 minuter observationer i skolmiljön
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare och annan skolpersonal
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten/huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras höstterminen 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens huvudsakliga fokus riktar in sig mot arbetet för ett positivt skolklimat under skoldagen och på årskurserna 4–6. Ett positivt skolklimat innefattar bland annat positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever. Detta för att eleverna ska uppleva skola som en trygg, säker och respektfull plats, samt att eleverna uppskattar och känner en samhörighet med skolan. I granskningen är fokus på skolornas främjande arbete. Det främjande arbetet hänger dock så nära ihop med det förebyggande att de är svåra att skilja åt. Med skolklimat avses utbildningen i sin helhet, det vill säga allt som sker under skoldagen inom verksamheten. Arbetet behöver inkludera hela skolan med både de faktiska platser som finns i skolmiljön och alla individer på skolan, som rektor och all skolpersonal. Det huvudsakliga fokuset i granskningen riktas mot hur man arbetar med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel utanför undervisningstiden och inte specifikt i skolämnen under skoldagen. Hur lärare och annan skolpersonal arbetar med klasserna, elevgrupper och klassklimat är ändå en så pass central del i skolornas arbete för att skapa trivsel och trygghet att det inte går att avgränsa bort helt. Även elevers perspektiv, hur elever involveras i relationsarbetet och hur de stärks i sin förmåga att verka för ett positivt skolklimat är en del av granskningen.

Granskningen syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet. Skolans arbete granskas i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1. I vilken utsträckning arbetar lärare och annan skolpersonal med att främja ett positivt skolklimat?*
- 2. I vilken utsträckning arbetar rektorn strategiskt för att främja ett positivt skolklimat?*

Kvalitetskriterier

Ledarskap och relationsarbete

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna ska involveras.

Lärare och annan skolpersonal är väl förtrogna med skolans gemensamma förhållningssätt och arbetar medvetet utifrån dessa för att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn ansvarar för att, genom ett strategiskt arbete, skapa ett positivt skolklimat där hela skolan involveras.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt, som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till.

Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat.